

ΣΕΡΡΕΣ

Σέρρες

Οδός Κωνσταντινουπόλεως 43, οικόπεδο Καλογραιάκη: Εντοπίστηκε τμήμα οικιστικού χώρου και δρόμου της μεταβυζαντινής περιόδου.

Οδός Ίωνος Δραγούμη, Ο.Π. 47, οικόπεδο Σπανού: Εντοπίστηκε τμήμα λουτρού υστεροβυζαντινών χρόνων που διασώζει ακέραιους τους υπόκαυστους χώρους. Το λουτρό αυτό διαδέχεται άλλο της υστερορωμαϊκής περιόδου που στη βυζαντινή περίοδο μετατράπηκε σε αγίασμα (εικ. 1).

Συμβολή των οδών Λεωνίδα Παπαυάλου και Λαζάρου Κούση, οικόπεδο Ρουσάνη: Αποκαλύφθηκαν εργαστηριακοί χώροι υστεροβυζαντινής περιόδου που βρίσκονταν σε λειτουργία μέχρι το 18ο αιώνα. Η πρώτη φάση της λειτουργίας των εργαστηρίων σχετίζεται ίσως με τα γνωστά σερραϊκά εργαστήρια εφυσωμένης κεραμικής.

Οδός Εμμανουήλ Ανδρόνικου: Σε εργασίες κατασκευής αγωγού φυσικού αερίου αποκαλύφθηκε τμήμα οθωμανικού λουτρού του 15ου /16ου αιώνα που περιλαμβάνει μεγάλη καμαροσκέπαστη δεξαμενή με υπόκαυστα και δύο τετράπλευρους χώρους, επίσης με υπόκαυστα. Το μνημείο διατηρήθηκε κατόπιν πεζοδρόμησης τμήματος της οδού, όπου αποκαλύφθηκε το λουτρό.

Οδός Ίωνος Δραγούμη, Ο.Π. 57, οικόπεδο

Εικ. 1. Σέρρες, οικόπεδο Σπανού. Λεπτομέρεια από υπόκαυστο χώρο.

Μ. Εφειτζή, οδός Αλέξανδρου Παναγούλη, Ο.Π. 52, οικόπεδο Μ. Τσολάκη, συμβολή των οδών Αγίου Αντωνίου και Αλέξανδρου Παναγούλη, Ο.Π. 51, Καφεσιδή Ο.Ε. (Τεχνική Εταιρεία): Αποκαλύφθηκαν τμήματα του βυζαντινού οχυρωματικού περιβόλου της πόλης που διατηρήθηκαν σε υπόγεια και επιβεβαίωσαν τα μέχρι σήμερα συμπεράσματα της επιστημονικής έρευνας για την οχύρωση της πόλης.

Αγγίστα

Αγροτεμάχιο Β. Κιοσσέ, αγροτική έπαυλη υστερορωμαϊκών χρόνων: Αποτελείται από περίστυλο αίθριο, χώρο τρικλινίου, βοηθητικούς χώρους και έναν πύργο. Αποκαλύφθηκαν ψηφιδωτά δάπεδα στο τρικλίνιο και στις στοές του αιθρίου. Η έρευνα της υποδομής του δαπέδου έφερε στο φως φρεάτιο, αγωγό και τοίχους της προγενέστερης φάσης του χώρου. Αποδείχθηκε ότι το κτήριο διαδέχθηκε ένα παλαιότερο και χρησιμοποιήθηκε και κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο.

ΘΑΣΟΣ

Λιμένας

Άγιος Βασίλειος: Ανασκαφή συγκροτήματος δύο τρίκλιτων παλαιοχριστιανικών βασιλικών και μονόκωρων ναυδρίων στο Ιερό Βήμα των βασιλικών, κτισμένων με σπόλια από τις προγενέστερες εκκλησίες. Και οι δύο βασιλικές έφεραν νάρθηκα. Στη βόρεια βασιλική που χρονολογείται στον 6ο αιώνα, εντοπίστηκε η βάση του άμβωνα, ταφική κρύπτη στο κεντρικό κλίτος και μαρμαροστρωμένο δάπεδο. Τα δάπεδα της νότιας βασιλικής ήταν πλινθόστρωτα και μαρμαροστρωμένα. Στα νότια του νάρθηκα της νότιας βασιλικής εντοπίστηκε κυκλικό μαρτύριο με ψηφιδωτό δάπεδο και τον τάφο του μάρτυρα κάτω από αυτό. Χαρακτηριστικά ευρήματα: πολύμυξο πήλινο λυχνάρι, επίχρυση πόρπη, θησαυρός χρυσών νομισμάτων κ.ά. Οι δύο βασιλικές ήταν σε ταυτό-

χρονη χρήση και επικοινωνούσαν μεταξύ τους μέσω τριμερούς προσκτίσματος. Κάτω από τη νότια βασιλική εντοπίστηκε παλαιότερη με ψηφιδωτό δάπεδο που πιθανότατα συνδέεται με το μαρτύριο. Η έρευνα δεν έχει ολοκληρωθεί.

Οικόπεδο Πετρόπουλου: Στα ανατολικά των παραπάνω βασιλικών εντοπίστηκαν αποθηκευτικοί χώροι λιμενικής εγκατάστασης, που ήταν σε λειτουργία κατά την υστερορωμαϊκή και την παλαιοχριστιανική εποχή.

Οικόπεδο Στ. Παπακυριακού: Σε μεμονωμένο κιβωτιόσχημο υστερορωμαϊκό τάφο βρέθηκαν ζεύγος χρυσών ενωτίων και χρυσό δακτυλίδι.

Πρώην οικόπεδα Ηρ. Κόκκινου, Βαλμά, Δέλκου: Συστηματική ανασκαφή (σε συνεργασία με Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και ΙΗ' ΕΠΚΑ). Ανασκάφηκε η ανατολική και η βόρεια πτέρυγα μιας μεγάλης παλαιοχριστιανικής οικίας. Η ανατολική πτέρυγα αποτελείται από τρικλίνιο και μικρότερους χώρους και η βόρεια από άλλες πολυτελείς αίθουσες, όπως προκύπτει από τα ψηφιδωτά και τα βοτσαλωτά δάπεδά τους. Βρέθηκαν, επίσης, ένας φούρνος ψωμιού και δύο κλίβανοι που σχετίζονταν με μεταγενέστερη κατοίκηση στο κτήριο. Η έπαυλη έχει πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο (ορθομαρμαρώσεις, δάπεδα) που βρέθηκαν σε κακή κατάσταση.

ΚΑΒΑΛΑ

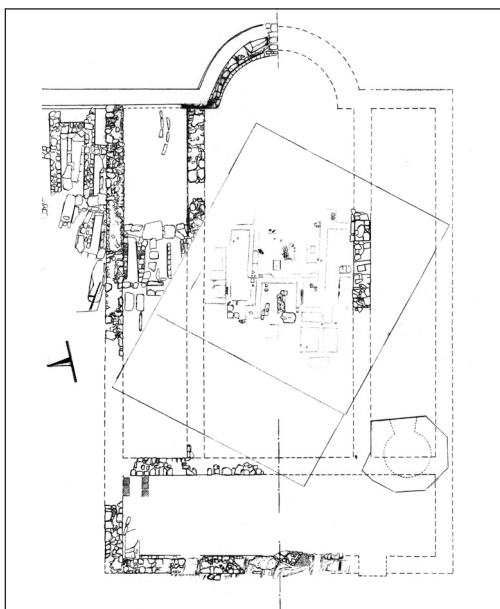
Κρηνίδες

Οδός 28ης Οκτωβρίου: Ανασκαφή πέντε ασύλπτων καμαροσκεπών τάφων που ανήκαν στο ανατολικό νεκροταφείο των Φιλίππων. Χαρακτηριστικά ευρήματα: δύο οινοχόες, θυμιατήρι, πόρπη, αμφορέας-σπαθί, τεμάχια υφάσματος με επικάλυψη φύλλων δάφνης.

Οικόπεδο Λαζαρίδη: Ανασκαφή οκτώ κτιστών κιβωτιόσχημων τάφων και ενός λακκοειδούς από το ανατολικό νεκροταφείο των Φιλίππων. Χαρακτηριστικά ευρήματα: επιγραφές σε β' χρήση, χάλκινο κάτοπτρο, μυροδοχεία κ.ά.

Νέα Πέραμος

Αγροτεμάχιο Καλαϊτζόγλου: Ανασκαφή μεσοβυζαντινού ταφικού ναυδρίου, θεμελιωμένο σε προγενέστερο διερευνώμενο κτήριο, και νεκροταφείου στον περιβάλλοντα χώρο του. Χαρακτηριστικά ευρήματα: πεσσίσκος τέμπλου με ανάγλυφο κόμπο, μεσοβυζαντινό θωράκιο κ.ά.

Εικ. 2. Παναγία Καβάλας. Σχεδιαστική αποτύπωση Τεμένους Χαλήλ Μπέη (Παλιάς Μουσικής) και υποκείμενης ανασκαφής.

Παναγία Καβάλας

Τέμενος Χαλήλ Μπέη (Παλιάς Μουσικής): Στο πλαίσιο των εργασιών αποκατάστασης και επανάχρησης του τεμένους, πραγματοποιήθηκε ανασκαφική έρευνα εντός και εκτός αυτού. Ήλθε στο φως τρίκλιτη βασιλική και νεκροταφείο (εικ. 2,5). Μέσα στο τέμενος αποκαλύφθηκε μέρος του κεντρικού κλίτους της βασιλικής με λείψανα μαρμαροθετήματος στο δάπεδο, καθώς και το νότιο τμήμα του Ιερού Βήματος ενός υστεροβυζαντινού ναυδρίου. Το ναύδριο ήταν θεμελιωμένο πάνω στο νότιο στυλοβάτη της και διέσωζε υπολείμματα τοιχογραφικού διακόσμου. Ενδιαφέροντα ευρήματα, χρυσά κοσμήματα (δακτυλίδι και σκουλαρίκι) (εικ. 3-4) και γυάλινο μυροδοχείο.

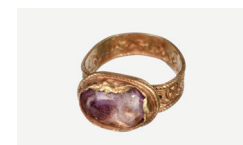
ΡΟΔΟΠΗ

Μαρώνεια

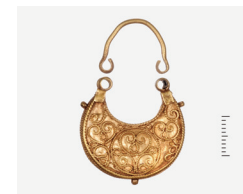
Θέση «Παραθύρα», αγροτεμάχιο Σκόνδρα: Ανασκάφηκαν καμαροσκεπείς, κιβωτιόσχημοι,

Εικ. 5. Παναγία Καβάλας. Αεροφωτογραφία Τεμένους Χαλήλ Μπέη (Παλιάς Μουσικής) και υποκείμενη ανασκαφή.

Εικ. 3-4. Παναγία Καβάλας. Χρυσό δακτυλίδι και σκουλαρίκι από την ανασκαφή στο Τέμενος Χαλήλ Μπέη (Παλιάς Μουσικής).

Εικ. 6. Παλινόχωρα Μαρωνείας. Αεροφωτογραφία παλαιοχριστιανικής βασιλικής και τμήματος του υπερκείμενου μεσοβυζαντινού οικισμού.

λακκοειδείς και ένας λαξευτός τάφος. Όλοι ανήκουν στο υστερορωμαϊκό και παλαιοχριστιανικό νεκροταφείο της Μαρωνείας.

Θέση «Παλινόχωρα»

Τρίκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική του 5ου/6ου αιώνα με ψηφιδωτά δάπεδα και λοξό αίθριο, και τμήμα του μεσοβυζαντινού οικισμού (εικ. 6). Έχουν ενταχθεί σε συστηματική έρευνα.

Τα εντυπωσιακά ψηφιδωτά της βασιλικής παραπέμπουν σε ψηφιδωτά της Βορείου Αφρικής και της Ανατολικής Μεσογείου (εικ. 8). Τα σπουδαιότερα παλαιοχριστιανικά ευρήματα είναι ελεφαντοστέινα κομψοτεχνήματα που βρέθηκαν στο Ιερό Βήμα της βασιλικής (εικ. 9). Πάνω στα ερείπια της βασιλικής ανασκάφηκε τμήμα του οικισμού με κατοίκηση από τον 9ο/10ο έως το β' μισό του 13ου αιώνα

Εικ. 7. Παλινόχωρα Μαρωνείας. Εφυσωμένο πινάκιο με εγχάρακτη παράσταση αγίου Γεωργίου.

Εικ. 8. Βασιλική Παλινόχωρας. Τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου νότιας στοάς αιθρίου.

(εικ. 6). Τη λατρευτική παράδοση διαιωνίζουν δύο μονόχωρα ναύδρια με νάρθηκα, κτισμένα στα πλάγια κλίτη της βασιλικής με αρχαίο οικοδομικό υλικό, ανάμεσα στο οποίο και σημαντικές επιγραφές. Στο βόρειο τμήμα του αιθρίου ιδρύθηκε ένα επιβλητικό τριμερές κτήριο που σχετίζεται ίσως με την κατοικία ενός επίσημου προσώπου. Ολόγυρα υπήρχαν λασπόκτιστα κτίσματα με εστίες, αποθέτες, μία δεξαμενή, ένα φούρνο. Τα ευρήματα του οικισμού περιλάμβαναν πιθάρια, αμφορείς, λεκανίδες, τσουκάλια, αλατιέρα, εφυσωμένα αγγεία (εικ. 7), ζυγαριά, νομίσματα, ανάμεσα στα οποία σπάνιο μιλιάρησιο του Νικηφόρου Βοτανειάτη, μολυβδόβουλλα κ.ά. Μεσοβυζαντινό νεκροταφείο με διάρκεια χρήσης από την καταστροφή της βασιλικής μέχρι την ερήμωση του οικισμού κατελάμβανε το χώρο.

Μαξιμιανούπολη

Περίκεντρος (εξαγωνικός) επισκοπικός ναός, 11ου-13ου αιώνα (εικ. 10). Παρουσιάζει τέσσερις οικοδομικές φάσεις και συγκεντρώνει σαφή στοιχεία για την ύπαρξη υποκείμενου παλαιοχριστιανικού ναού. Μεγάλος τρούλος στεγάζει το εσωτερικό εξάγωνο στηριγμένος σε έξι όμοιους ανά ζεύγη πεσσούς. Ο περίπατος, ο νάρθηκας και το προσκείμενο σε αυτόν βαπτιστήριο με τη σταυρόσχημη κολυμβήθρα ήταν πιθανόν ξυλόστεγα. Η πρόσβαση στα υπερώα γινόταν από κλιμακοστάσιο στο νότιο τμήμα του νάρθηκα, όπου και προσκυνητάρι με σπαράγματα παράστασης συλλειτουργούντων ιεραρχών και βάση τράπεζας. Το Ιερό Βήμα με το βαθμιδωτό κυκλικό σύνθρονο, η Πρόθεση και το Διακονικό ήταν θολοσκεπάστα. Τα δάπεδα μαρμαροστρωμένα και κατά τόπους με μαρμαροθέτημα και πλαισιωμένα με ταινίες ψηφιδωτού. Από τον πλούσιο γλυπτό διάκοσμο του μνημείου σώζο-

Εικ. 9. Παλινόχωρα Μαρωνείας. Ανάγλυφη δεινόμενη μορφή από ελεφαντόδοντο (5ος/6ος αι.) από το Ιερό Βήμα της παλαιοχριστιανικής βασιλικής.

Εικ. 10. Μαξιμιανούπολη. Άποψη από Ν. Αεροφωτογραφία περίκεντρου επισκοπικού ναού.

Εικ. 11. Μαξιμιανούπολη. Εφυσωμένη κούπα «οικογένειας» Ζευξίππου.

νται τμήματα από το τέμπλο (επιστύλια, κίονες, κιονόκρανα, θωράκια), από τον άμβωνα (βάση, κιονίσκος και θωράκιο), φεγγίτες κ.ά. Στα δυτικά του ναού υπήρχαν οικιστικοί χώροι με λειτουργία το 12ο και το 13ο αιώνα. Στο εσωτερικό του ναού δύο τάφοι-αρκοσόλια (ο ένας με μαρμαρίνη λάρνακα και παράσταση Δέησης) και οκτώ κιβωτιόσχημοι τάφοι. Στα ευρήματα περιλαμβάνεται άφθονη κεραμική «οικογένειας» Ζευξίππου (εικ. 11), κεραμική του πιθανολογούμενου εργαστηρίου της Μαξιμιανούπολης, πολυάριθμα νομίσματα, ανά-

μεσα στα οποία θησαυρός 40 νομισμάτων (β' μισό 12ου αι.) και δύο υπέρπυρα Ιωάννη Γ' Βατάτζη.

ΞΑΝΘΗ

Αβδηρα-Πολύστυλον

Μεσοβυζαντινό νεκροταφείο στην ευρύτερη περιοχή των Αβδήρων-Βυζαντινού Πολύστουλου, μη συσχετιζόμενο με γνωστό μέχρι σήμερα οικισμό. Χαρακτηριστικά ευρήματα γυάλινα και χάλκινα βραχιόλια, δακτυλίδια.

Προϊστάμενοι

Κωνσταντίνος Τσουρής (1998-2002)

Ιωάννης Βολανάκης (2002-2003)

Νικόλαος Ζήκος (2004-2007)

Ευαγγελία Παπαθεοφάνους (2007-2009)

Σταυρούλα Δαδάκη (2010)

Ανασκαφές

Νομός Σερρών

Οικόπεδο Καλογραιάκη, οικόπεδο Σπανού, οικόπεδο Ρουστάνη, οδός Εμμ. Ανδρόνικου, οικόπεδο Μ. Εφειτζή, οδός Ίωνος Δραγούμη Ο.Π. 57, οικόπεδο Μ. Τσολάκη, οδός Αλέξανδρου Παναγούλη Ο.Π. 52, Καφεσιτίδη Ο.Ε. (Τεχνική Εταιρεία), συμβολή των οδών Αγίου Αντωνίου και Αλέξανδρου Παναγούλη, Ο.Π. 51, αγροτεμάχιο Β. Κιοσσέ, αγροτική έπαυλη Αγγίστας

Νομός Καβάλας

Άγιος Βασίλειος, οικόπεδο Πετρόπουλου, οικόπεδο Στ. Παπακυριακού, οικόπεδο Ηρ. Κόκκινου, Βαλμά, Δέλκου

Οδός 28ης Οκτωβρίου και οικόπεδο Λαζαρίδη στις Κρηνίδες, αγροτεμάχιο Καλαϊτζόγλου στη Νέα Πέραμο

Τέμενος Χαλήλ Μπέη

Νομός Ροδόπης

Αγροτεμάχιο Σκόνδρα στη θέση «Παραθύρα» Μαρωνείας, θέση «Παλινόχωρα» Μαρωνείας

Επισκοπικός ναός Μαξιμιανουπόλεως

Νομός Ξάνθης

Αβδηρα-Πολύστυλον

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Σ. Δαδάκη

Σ. Δαδάκη

Σ. Δουκατά

Μ. Λυχούνας

Σ. Δουκατά

Ν. Ζήκος

Σ. Δαδάκη